

Australiasta tasavalta?

Australiansuomalaisten yhteiskunnallisista mielipiteistä

Jouko Koppinen

Australian ja Suomen yhteiskuntamuodot eroavat toisistaan syvästi. Vaikka suomalaiset olivat ensimmäisestä ristiretkestä vuoteen 1917 nimellisen monarkian alaisia, Suomen miehet olivat jo 1362 Moran kivillä kuningasta valitsemassa, ja suomalaiset ovat aian historiansa aikana osoittaneet vahvaa pyrkimystä valita itse oma valtionpäämiehensä. Australia peri emämaaltaan brittiläisen Westminster-valtiojärjestelmän, jonka osia ovat kaksikamarinen kansanedustuslaitos ja perinnöllinen monarkia. Australian nimellinen valtionpäämies on Englannin kuningatar, jota edustaa Australiassa kenraalikuvernööri.

Viimeisen viiden vuoden aikana monarkian kannatus on vähentynyt Australiassa. Viime vuoteen asti istunut työväenpuolueen hallitus otti ohjelmakseen perustuslain muutoksen, jossa valtionpäämiehen asema annettaisiin australialaiselle vuoden 2001 alussa. Maaliskuussa 1996 valtaan tullut konservatiivipuolue on sitoutunut järjestämään laajapohjaisen kansankokouksen, joka päättää perustuslain muutoksesta ja valtionpäämiehen valintatavasta. Tasavaltalaisuus ei enää ole marginaa-

linen liike vaan tasavaltaan siirtymistä kannattaa merkittävä osa kaikista väestönosista.

Australasian Suomalaisten Liitto, 14 Suomi-seuran kattojärjestö, halusi tutkia, miten suomalaissiirtolaiset suhtautuvat tasavaltalaisuuteen. Hypoteesimme oli että brittiläisen järjestelmän vieraus ja suomalainen demokraattinen perinne tekevät australiansuomalaiset valtaväestöä halukkaammaksi tasavaltaan siirtymiselle. Liitto lähetti alkuvuodesta 1996 jäsenseuroilleen kyselyn henkilöjäsenten yhteiskunnallisista mielipiteistä ja Australian valtiomuodosta. Kutakin Suomi-seuraa pyydettiin ilmoittamaan, monelleko henkilöjäsenselle se postitti kyselyn.

Kysely

Kyselykaavake oli englannin- ja suomenkielinen. Seuroja pyydettiin kopioimaan ja lähettämään se henkilöjäsensilleen. Jäseniä kehoitettiin lähettämään täytetty kaavake suoraan liittoon, jotta vastaajien henkilöllisyyttä ei pystyttäisi edes arvaamaan. Sekä seuroille lähetetty saatekirje että itse

kaavake painottivat kyselyn luotamuksellisuutta, puolueettomuutta ja vapaaehtoisuutta. Vastaajaa kehoitettiin kirjoittamaan kaavakkeeseen omia kannanottojaan ja jättämään kohtia tyhjäksi, jos hän niin halusi.

Seuraavia henkilötietoja tiedusteltiin: vastaajan sukupuoli, syntymämaa, kansalaisuus, ikä ja kotikieli tai -kielet. Jos vastaaja oli Australian kansalainen, häneltä tiedusteltiin tavallisinta äänestyskäyttäytymistä. Lisäksi kysyttiin, kuinka monta vuotta vastaaja oli ollut Australiassa.

Kyselyssä tiedusteltiin kannattaako vastaaja nykyistä perustuslaillista monarkiaa vai siirtymistä tasavaltalaiseen hallitusmuotoon. Jos hän ilmoitti kannattavansa muutosta, häneltä kysyttiin kannattaako hän niin sanottua minimalistista mallia, jossa muutos rajoittuu valtionpäämiehen kansallisuuteen, vai syvällisempää perustuslain muutosta. Lisäksi kysyttiin katsooko vastaaja että hänen suomalaisuudellaan on merkitystä tasavaltaa koskevaan kantaan. Vastaajalle annettiin mahdollisuus merkitä rasti 'asia on yhdentekevää' tai 'en osaa sanoa' -ruutuihin. Häntä kannustet-

Australiansuomalaisen kodin seinämä. Kuva: Gregory Watson.

tijn kirjoittamaan tärkeimmät syyt omaan kantaansa ja toivomansa yhteiskunnalliset muutokset.

Tulokset

Liiton jäsenseuroilla on 1300 henkilöjäsentä. Määräpäivään 31.12.1996 mennessä täytetyn kyselyn palautti 38 australiansuomalaista. Näistä oli naisia 22 ja miehiä 16. Australian kansalaisia oli 22 ja Suomen kansalaisia 16. Suurin ikäryhmä oli 46–65-vuotiaat, joita oli 24. Yli 65-vuotiaita ja 25–45-vuotiaita oli molempia 7 eikä vastanneista kukaan ollut alle 25-vuotias. Vain 2 vastaajaa oli syntynyt Australiassa, kun 34 ilmoitti synnyinmaakseen Suomen. Keskimäärin vastaajat olivat asuneet Australiassa 36 vuotta. Seitsemäntoista Austra-

lian kansalaista vastasi äänestyskäyttäytymistä koskevaan kysymykseen. Heistä 7 äänesti tavallisesti työväenpuoluetta, 5 konservatiivien koalitiota, 2 muita puolueita ja kolmen äänestyskäyttäytyminen vaihteli.

Suuri enemmistö, 33 vastaajaa, kannatti Australian siirtymistä tasavaltalaiseen hallitusmuotoon. Kaksi vastaajaa piti asiaa yhdenkäänä ja yhdellä ei ollut kantaa. Kaksi vastaajaa ilmoitti kannattavansa Australian perustuslaillista monarkiaa. Toinen heistä lisäsi seuraavan selityksen: 'Tasavalta on hieno ajatus ja kannatan sitä muuten, mutta mistä varat moiseen muutokseen? Kun jo nytkin täytyy vyötä kiristää! Ja osaako nämä meidän päämiehet sittenkään mitään muuta kuin kahinoida kuka on paras, ja lupaukset on yhtä tyhjän kanssa!!'

Monarkiaa kannattaneet kaksi

vastaajaa olivat Suomen kansalaisia. Toinen oli mies ja toinen nainen, kumpikin oli ollut Australiassa 28 vuotta ja kumpikin oli 46–65-vuotias. Hallitusmuutoksymystä yhdenkäänä pitäneistä ja kantaa ottamattomista kahdesta naisesta ja yhdestä miehestä kaikki olivat Australian kansalaisia. Toinen kysymystä yhdenkäänä pitäneistä ilmoitti kuitenkin kannattavansa minimalistista tasavallan mallia.

Tasavaltalaista hallitusmuotoa kannattavista vastaajista 7 kannatti minimalistista mallia, 6 kannatti perustuslain muutosta muiltakin osin kuin valtiomuodon osalta ja peräti 12 vastaajaa piirsi rastin näihin toisensa pois sulkeviin kohtiin. Ainoastaan yksi, 5 vuotta Australiassa asunut Suomen kansalainen, pystyi kertomaan tarkemmin, minkälaisia muutoksia halusi perustuslakiin.

Kahdeksan vastaajaa ilmoitti, että suomalaisuudella on vaikutusta mielipiteeseen hallitusmuodosta ja 13 vastaajaa ilmoitti ettei sillä ole vaikutusta hänen mielipiteeseensä.

Pohdinta

Lähes kaikki vastaajat sukupuolesta, kotikielestä, äänestyskäyttäytymisestä tai kansalaisuudesta riippumatta kannattivat tasavaltalaista hallitusmuotoa. Australian koko väestöstä hieman yli puolet kannattaa tasavaltaa.

Vastaajien lukumäärä ei salli pitkälle meneviä johtopäätöksiä australiansuomalaisten yhteiskuntaa koskevista kannoista. Kysely levisi vain Suomi-seuroille, joiden jäsenet ovat pieni osa Australian suomalaisväestöstä. Vain harva seura lähetti kyselyn henkilöjäsenilleen ja vain yksi (Townsville Finnish Sports Club) ilmoitti, kuinka monta kyselyä jäsenille oli lähetetty.

Kyselyn tuloksia mielenkiintoisempi on se reaktio, minkä kysely aiheutti Suomi-seuroissa. Canberran Suomi-seura kommentoi seuraavaa: 'Johtokuntamme otti kantaa kysymykseen ja tuli siihen johtopäätökseen, että Suomalaisilla ei ole mitään tekemistä Englannin kuningashuoneen kanssa. Kyselylomaketta ei saatu lähtemään minnekään.' Western Suburbs Finnish Club kirjoitti: 'Emme voi lähettää toimittamaanne kyselykaavaketta jäsenillemme, se on liian poliittinen ja sellaisena seuramme

sääntöjen vastainen. Liiton säännöissä, pykälässä kolme, sanotaan: Liiton tarkoituksena on toimia epäpoliittisena yhdyselimenä... Näin ollen tällaisten kyselykaavakkeiden laatiminen ja lähettäminen seuroille ei kuulu A. S. Liiton toimialaan eikä sillä ole mitään tekemistä seuratoiminnan kanssa.' Samansuuntainen kommentti saatiin myös Melbournen Suomi-seurasta: kyselyä ei uskalleta lähettää jäsenille, koska nämä voisivat kokea sen poliittisena.

Australian suomalaisväestö on ikääntymässä. Sen jälkeläiset menettävät nopeasti suomalaisen identiteettinsä ja suomenkielen taidon. Ensimmäisen polven suomalaiset ovat valtaväestöä huomomin koulutettuja ja osaavat suhteellisen huonosti englantia. Nämä seikat yhdessä ovat johtaneet jonkinasteiseen erakoitumiseen, jonka vaikutuksia toiminta seurakunnissa ja Suomi-seuroissa pyrkii lievittämään.

Ei ole yllättävää, että useat vastaajat täyttivät kyselykaavakkeen epäloogisesti ja valittivat etteivät he tunne Australian perustuslakia. Viimeaikaisten tutkimusten mukaan sitä eivät tunne hyvin edes akateemisen koulutuksen saaneet australialaiset. Australiansuomalaiset ovat suhteellisen eristyneitä politiikasta ja muusta yhteiskunnallisesta toiminnasta, jonka he mieltävät negatiivisesti. Seurojen jyrkät kyselyvastaiset kannanotot viittaavat siihen, että epäluulo yhteiskunnallista aktiivisuutta kohtaan assosioidaan ryhmään: politiikka

on arveluttavaa peliä, joka ei sovi suomalaiselle. Tähän saattaa viitata myös se, että suurin osa vastaajista kielsi suomalaisuudella olleen mitään vaikutusta heidän mielipiteeseensä.

Summary

In order to investigate if the Finnish republican political tradition influenced the opinion of Australian Finns, the Australasian Federation of Finnish Societies and Clubs undertook a survey among the 14 member societies. The survey asked the individual members' preferred form of government for Australia and changes to the Australian Constitution.

Only a few Finnish Societies cooperated in the survey and three objected as they felt it was political. Thirtyeight Finns returned the filled form. Thirtyfive wanted a move to a republic, two endorsed the Australian constitutional monarchy, two did not care either way and one had not made up his mind. Most denied that their Finnish ancestry had any effect on their opinion.

The response overwhelmingly supported the republic regardless of the respondents' nationality, age, gender or usual voting behaviour. The negative attitude towards the 'political' topic is perhaps more interesting than the results of the survey. The ageing and poorly educated Australian Finnish population tends to stay outside societal activities and has a negative view of politics.